

Begrijpelijk of rechtsgeldig: wat telt het zwaarst?

De eeuwige discussie met de (bedrijfs)jurist

Vaak gaat het zo: je herschrijft als communicatiemedewerker een tekst in begrijpelijke taal, waarna de jurist de tekst nog een keer toetst. En dan begint een heen en weer ge-e-mail waarin de jurist vasthoudt aan uitdrukkingen als: 'de zienswijze, die het bevoegd gezag meeneemt in zijn besluitvorming' of 'de justitiabele die ter kantore moet verschijnen'. En niet zelden krijgt de jurist het laatste woord.

ELLIS BUIS

is schrijftrainer en -coach. Auteur van o.a. *Verleid je lezer online en Noteer jij dit even?* Ze helpt organisaties om teksten te schrijven in eenvoudige, duidelijke taal.

LEONTINE TACOMA

is trainer, coach en spreker vernieuwende klantcommunicatie en duidelijke taal op niveau. Auteur van *Dat klopt! Zakelijk schrijven voor iedereen* en *Duidelijke taal. Ook voor juristen!*

ANKY KLOOSTERMAN

is jurist en tekstschrijver. Zij schrijft juridische teksten in begrijpelijke taal.

Leontine Tacoma bracht met medewerking van Ellis Buis en jurist Anky Kloosterman het boekje *Duidelijke Taal* uit, met als veelzeggende ondertitel: *Ook voor juristen!* Zij zien in hun praktijk dat communicatiemedewerkers regelmatig overtroefd worden door juridische collega's bij het 'hertalen' van tekst. Alsof begrijpelijk Nederlands en juridisch waterdichte inhoud niet zouden samengaan. In dit artikel weerleggen Leontine, Ellis en Anky vijf veelgebruikte bezwaren van juristen en geven ze de communicatiemedewerker concrete argumenten om die bezwaren te pareren.

Bezwaar nr. 1 zonder de juiste termen is een tekst niet rechtsgeldig

Dit is het hoofdbezwaar waar juridische schrijvers mee komen. En inderdaad: het kan niet zo zijn dat de tekst waarmee een BI-lezer helemaal in zijn nopjes is, voor een organisatie nadelig uitpakt tijdens een rechtsgang. Wat weegt voor een goede, eerlijke rechtsgang zwaarder: de let-

terlijke verwijzing naar juridische begrippen, of dat de burger de tekst moet kunnen begrijpen? Wanda Everts, oud-rechter en liefhebber van duidelijke taal: "Rechters hanteren vaste criteria waarmee ze beoordelen hoe een overeenkomst moet worden uitgelegd: wat heeft iemand redelijkerwijs mogen begrijpen, rekening houdend met machtsverschil, juridische deskundigheid, taalvaardigheid en wat de kennelijke bedoeling van de overeenkomst is."

Hoopgevend is een belangrijke bepaling in de Algemene Verordening Gegevensbescherming artikel 12. Dat wetsartikel gaat over hoe bedrijven met persoonsgegevens van burgers moeten omgaan en schrijft voor om duidelijk te communiceren. De wettekst zegt dat informatie beknopt moet zijn, toegankelijk en begrijpelijk. Wanda Everts: "Juristen leren in hun opleiding om zo dicht mogelijk bij de wettekst te blijven zodat ze minder risico lopen. Maar het gaat bij rechtsgeldigheid niet om een specifieke term, maar om zorgvuldig taalgebruik: heel precies de correcte informatie overbrengen."

Dat luistert nauw en betekent dat je als schrijver moet weten of die precisie in het geding is als je een andere, bijvoorbeeld een meer BI-term gebruikt. Moet een term er echt in staan? Ga dan voor het compromis: gebruik de term en geef een toelichting. Mr. Pauline Kreuwel is sectormanager Juridische Zaken bij de Provincie Noord-Holland: "Als juridisch jargon niet te vermijden is, leg dan uit wat er staat. Ik tip collega's ook om de telefoon te pakken. Een telefonische toelichting werkt vaak prima."

Bezwaar nr. 2 artikelen moeten voluit in de hoofdtekst staan

Sommige juristen claimen dat wetsartikelen voluit uitgeschreven moeten worden (lieft vóór de handtekening) omdat ze anders niet rechtsgeldig zijn. Maar dit belast enorm de bodytekst. Gelukkig is dit bezwaar achterhaald door de praktijk. Ook rechters accepteren dat verplichte alinea's over bezwaar en beroep onder de aftekening, in een bijlage of achter een link staan. Een prima plek, want de hoofdtekst blijft begrijpelijk voor alle lezers. En rechtsgeldig, zeker met de toevoeging dat

Jurist in de rechtbank (1890).

Ets van Arthur Puls/Rijksmuseum

Leontine Tacoma

Ellis Buis

Anky Kloosterman

Van...naar...

Visuele inspectie conform NEN3140+A3:2019

Bij de visuele inspectie van een installatie dient te worden nagegaan of:

- De noodzakelijke tekeningen aanwezig zijn en de juiste informatie vermeld is;
- De verschillende (installatie)delen eenduidig herkenbaar zijn;
- De eventueel aanwezige beschadigingen geen gevaar veroorzaken;
- Er geen zichtbare tekenen van oververhitting zijn;
- Het elektrische materiaal tenminste in overeenstemming is met de installatie-eisen, zoals bijvoorbeeld vastgelegd in de productnormen, installatienormen en leveranciersvoorschriften;
- De gangpaden bestemd voor bediening en onderhoud en de vluchtwegen voldoende ruim en goed toegankelijk zijn;
- De verbindingen van de zichtbare beschermingsleidingen, inclusief verbindingsleidingen, in orde zijn;
- De juiste beveiligingstoestellen aanwezig zijn en juist zijn ingesteld;
- De veiligheidsketens in orde zijn;
- De aangegeven spanningsindicatoren en voltmeters functioneren;
- De elektrische installatie past bij de huidige gebruiksrisico's.

Visuele inspectie volgens NEN3140+A3:2019

Wij inspecteren of alle informatie aanwezig is (a):

- tekeningen;
- handleidingen, voorschriften, instructies.

Wij inspecteren of de installatie compleet is en veilig (b, c, d, e, g):

- onderdelen eenduidig herkenbaar;
- eventuele beschadigingen vormen geen gevaar;
- geen tekenen van oververhitting;
- alles nog volgens de installatie-eisen;
- verbindingen van de beschermings- en verbindingsleidingen in orde.

Wij inspecteren of de omgeving van de installatie veilig is (f, h, i):

- gangpaden vrij voor bediening en onderhoud;
- vluchtwegen voldoende ruim en toegankelijk;
- beveiligingstoestellen aanwezig en juist ingesteld;
- veiligheidsketens in orde.

Wij inspecteren of de installatie correct aansluit op andere installaties (j, k):

- spanningsindicatoren en voltmeters functioneren;
- elektrische installatie past bij huidige gebruik.

Tip: houd voor de jurist zichtbaar welk wetsartikel waar staat in je nieuwe tekst

het onderschrift, de bijlage of tekst in de link juridisch bindend is.

Bezwaar nr. 3 voorwaarden moeten in een als-dan-zin staan

De jurist verwerkt voorwaarden bij voorkeur in een samengestelde zin: 'Voor zover/Indien/Als u recht heeft op, dan geldt...' De communicatiespecialist schrijft ze liever los in een vraag met antwoord: 'Heeft u recht op...? Dan geldt...' Ook hier wint de communicatiespecialist met vlag en wimpel. De vraag-antwoordconstructie is leesbaarder én doet niets af aan inhoud: een gevalletje win-win.

Bezwaar nr. 4 het werkt makkelijker in de juridische keten

Schrijven in het jargon van je beroepsgroep heeft voordelen. Het scheelt de inspanning van het hertalen en is direct

herkenbaar voor iedereen in de juridische praktijk. Ook daarom vinden juristen het prettiger om letterlijke woorden en zinnen te gebruiken uit wetteksten. Gerechtsjurist Hans Braam en schrijfcoach Pauline Alblas-Meijer voeren op de Direct Duide lijksite prachtige argumenten aan om dit bezwaar weg te nemen. Zie hun lezenswaardige tweegesprek op <https://tinyurl.com/tb-direct-duidelijk>

Bezwaar nr. 5 een tekstwijziging maakt controle lastiger

De jurist wil bovenal dat alle vitale informatie behouden blijft in een tekst. Houd daarom voor de jurist overzichtelijk welke informatie waar blijft in je hertaling. Agnes Korebrits, projectleider BI-schrijven bij Vegro: "Al herschrijvend kwamen we erachter dat de volgorde van onze algemene voorwaarden ook duidelijker kon. Maar

Zo was het eerst:

U heeft een bezwaarschrift bij de gemeente ingediend. Hierbij nodigen wij u uit voor de hoorzitting van de Adviescommissie Bezwaarschriften.

De conclusie is dat de grieven falen, zodat het vonnis van de kantonrechter zal worden bekrachtigd. Vivare zal als de in het ongelijk gestelde partij in de kosten van het hoger beroep worden veroordeeld.

In het geval u om uitstel van betaling heeft verzocht kan ik u meedelen dat ik uw verzoek in behandeling heb gegeven bij de groep Invordering.

Hierbij sommeer ik u om alsnog binnen 7 dagen na heden uw verplichtingen jegens mij volledig na te komen, bij gebreke waarvan ik u nu reeds voor alsdan in gebreke stel onder aanzegging dat ik alsdan genoodzaakt zal zijn rechtsmaatregelen jegens u te treffen waarvan de kosten geheel en al voor uw rekening zullen zijn.

Doel (1) + doelgroep (2)

1. duidelijk communiceren + vastleggen: 'hoorzitting'

1. duidelijk communiceren

1. duidelijk communiceren

1. duidelijk communiceren + vastleggen: 'ingebrekestelling'

2. burgers

2. burgers en juristen

2. burgers

Wat kan anders?

tip 6
'Hoorzitting' uitleggen.

tip 6
Juridische woorden vervangen: 'grieven falen', 'vonnis', 'de in het ongelijk gestelde partij', 'veroordeeld'.

tip 1

tip 1 en tip 6
Juridische woorden vervangen: 'sommee', 'verplichtingen', 'bij gebreke waarvan', 'nu reeds voor alsdan', 'in gebreke stel', 'rechtsmaatregelen'.

Duidelijke tekst die klopt!

U mag uw brief mondeling toelichten aan de Adviescommissie Bezwaarschriften. We noemen zo'n mondelinge toelichting een hoorzitting.

Vivare verliest deze procedure in hoger beroep. De uitspraak van de kantonrechter blijft van kracht. Vivare moet de kosten van deze procedure betalen.

Vraagt u om uitstel van betaling? De afdeling Invordering beslist daarover. U krijgt bericht van die afdeling.

U moet binnen 7 dagen betalen. Anders schakelen we een deurwaarder in / gaan wij naar de rechter. U moet de kosten hiervan betalen.

Het hertalen van juridische tekst in de praktijk. Uit: *Duidelijke taal. Ook voor juristen!*

de jurist wil graag kunnen controleren dat alle relevante informatie erin staat. We houden daarom in een document bij welk wetsartikel van de oude tekst op welke plek in de nieuwe tekst staat. Met deze werkwijze maken we de toetsing gemakkelijker."

Verzamel succesvolle voorbeelden

Je hoeft niet het wiel uit te vinden. Veel organisaties hebben de weg juridisch naar begrijpelijk al bewandeld. Het helpt om die voorbeelden aan je juridische collega te laten zien. Aysegul Demirci en Theodora Verploegen werden tien jaar geleden samen de projectleiders Klare Taal bij de

gemeente Oss. Verploegen: "We hebben heel veel argumenten, voorbeelden en voordelen verzameld om mensen te overtuigen makkelijk te schrijven. Het hielp om vanuit die kennis al die weerstanden per afdeling te bespreken en er samen een oplossing voor te vinden. Iedere afdeling heeft nu taalcoaches. Daar zijn ook juristen bij. Zij begrijpen de weerstand van hun eigen collega's natuurlijk het beste en weten ook precies voor wie de teksten zijn."

Accepteer dat verandering tijd en moeite kost

De tekstschrijver en de jurist hebben uiteindelijk hetzelfde doel: een nauwkeurige,

eenduidige en geldige boodschap overbrengen die opgevolgd wordt door de lezer. Beiden zijn experts en beiden zijn talig opgeleid. Dat pleit voor een intensieve, open en gelijkwaardige samenwerking. Maar onderling afstemmen kost tijd. Dat herkent ook Pauline Kreuwel van de Provincie Noord-Holland. Zij parafeert als leidinggevende de teksten van haar juridische afdeling en is een bevlogen pleitbezorger van duidelijke taal. "Ik toets op inhoud, maar zeker ook op taal. Ben ik daar niet tevreden over, dan ga ik in gesprek. Dat kost me tijd, soms meer dan me lief is." ■

De tekstschrijver en de jurist hebben uiteindelijk hetzelfde doel: een nauwkeurige, eenduidige en geldige boodschap overbrengen die opgevolgd wordt door de lezer. Beiden zijn experts en beiden zijn talig opgeleid